

Een bezoeker uit het westen van ons land, dagelijks werkzaam in Rotterdam, beleefde bij haar eerste stappen op Schiermonnikoog onlangs, dat hier 'geuren ontbreken'. Dat werd niet helemaal begrepen, het was voorjaar, Schiermonnikoog geurde voor ons die dat wel opmerkten, volop. Het bleek al gauw dat de bezoeker in kwestie bedoelde dat de voor haar dagelijks waarneembare onwelriekende luchtjes – uitlaatgassen, uitstoot van fabrieken enz. – hier ontbraken. Pas aan het einde van de dag begon haar neus iets te merken van de zoetige, kruidelige zonovergoten geur die je opsnuift bij een fietstocht over Schier.

Geur, het ontbreken ervan leidt tot vreselijke dingen; een ieder die het boek van Patrick Süskind, 'Het Parfum', heeft gelezen, kan dat beamen. 'Je ruikt hem niet', was de terugkerende opmerking van de verschillende minnen die de

DE GEUREN

van Noord-Nederland

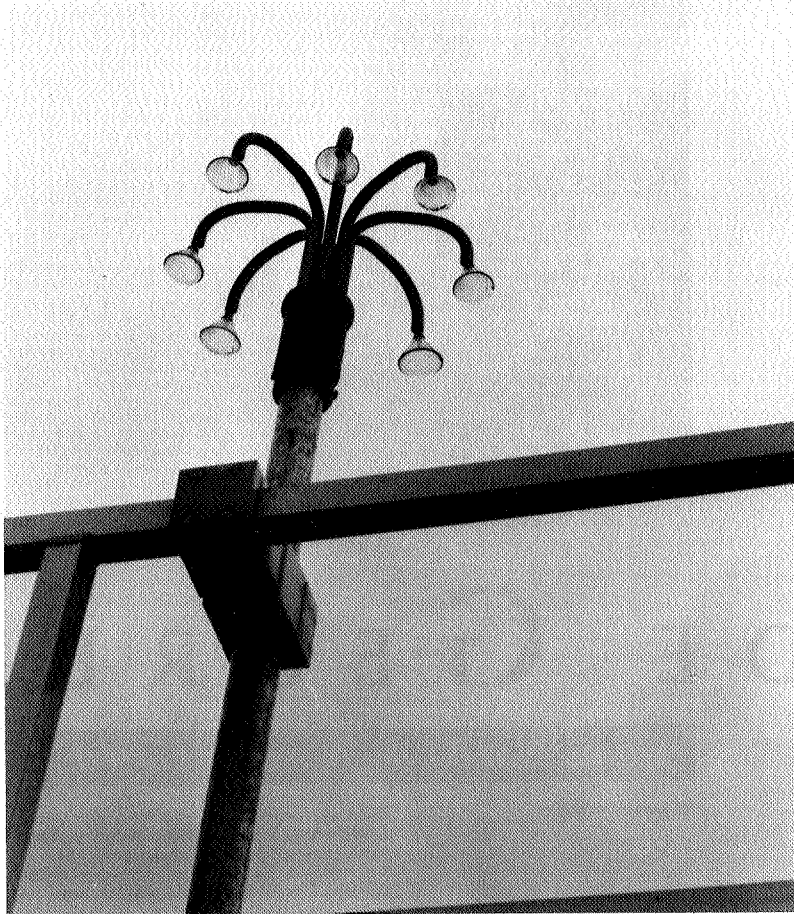
Carla Alma

hoofdpersoon in het boek, moesten voeden. En dat was zó onaangenaam dat ze hem niet langer wilden verzorgen. Geur smeedt immers onmiskenbaar een band tussen mensen evenals tussen dieren.

Geldt iets dergelijks ook voor land, voor streken? En zo ja, zijn er specifieke Noord-Nederlandse geuren? Luchtjes van de aarde, hoe beschrijf je die? Laten we een paar voorbeelden noemen. U moet ze natuurlijk wel zelf gaan 'beproeven' (in de wetenschap dat proeven niet zonder ruiken kan) via wandelen, fietsen, varen. Een tocht over de heide in Drente (zie ons vorige themanummer daarover) verschaft een geheel andere geurervaring dan een flink doorploegde Groningse klei-akker.

Je kunt natuurlijk ook pure zand gaan ruiken, zonder heide, uit eigen ervaring noem ik Schipborg of het Balloërveld.

Met beplanting, sommige soorten althans, is grond lekkerder; klei met koolzaad, heerlijk. Die tijd in het jaar is bij het verschijnen van dit themanummer net weer voorbij. En wat vindt u van de lucht van de Friese Wouden of van het Fochteloërveen? De brakke lucht van de Dollard? Onmiskenbaar specifiek. Net zoals dat van het wad.

De 'neus' van één van de snuffelpalen van het Landelijk Meetnet

Overgangen van prikkelend-lekker naar te zwaar en zurig. Een echte zeiler zal bovendien met z'n ogen dicht de Friese meren kunnen herkennen. Noord-Nederlandse luchtjes dus, gelukkig zeker

aanwezig. Daarmee mogen wij ons, gezien tegen de ervaringen van westerlingen, erg gelukkig prijzen. Soms wordt dat wat overdreven natuurlijk, zoals de stad Winschoten die zich aan bezoekers voorstelt als de 'rozenstad' van het

Noorden en ze naar rozen geurende presentjes mee naar huis geeft. Misschien bedoeld als tegenhanger van het als stankgebied bekend staande Oost-Groningen? Wim Kan kon immers ook de Pekela's wel vinden, 'als hij maar op de geur afging'. Het is dan ook wel erg dom beleid om, net als we in Groningen die problematiek van de aardappelmeelfabrieken-stank min of meer achter de rug hebben, om dan de fout te begaan hier nieuwe stinkers naar toe te halen: kippemesterijen en stront uit Brabant. Dat zou toch verboden moeten worden! Over de stank van binnensteden, autoverkeer en industrieterreinen zullen we het niet hebben. Niet typisch Noord-Nederlands, dunkt me.

Geurgebieden

Straffen en heffingen op stank: Waarom geen premie op geur? Stillegebieden, waarom geen geurgebieden? Technieken om geuren te meten zijn inmiddels al ontwikkeld. Zo kan een bij het Nijmeegse bedrijf Optel bedacht apparaat minuscule druppeltjes parfum die iemand in een buitenwijk gebruikt nog in het centrum van een stad meten. Zoals Grenouille, de hoofdpersoon uit 'Het Parfum', een hele stad doorkruist op jacht naar die ene speciale z'n neus strelende en in beroering brengende geur: een meisje dat mirabellen staat te wassen op een groezelige binnenplaats. Grenouille ervaart deze geur als de zuivere schoonheid en vermoordt het meisje erom. . .

Zover zal het hopelijk niet komen met het fotoakoestische gasdetectiesysteem. Alle persoonlijke ervaringen, geurbeleving of geurherinnering is daarbij uitgesloten. Laten we de middenweg maar blijven kiezen, géén moord om de geur en geen neus-vervangende techniek. Maar wel van geuren blijven houden; wie denkt te weinig aan geuren toe te komen, kan z'n neus en z'n hart eens ophalen in een tuin vol oude stinse planten, zoals 'Domies toen' in Pieterburen. Op een mooie zomerse dag vliegen de nostalgie en de geurherinneringen je bijna aan. Het behoud van een dergelijke tuin is belangrijk want in de huidige maatschappij wordt bij het kweken van bloemen 'meer aandacht besteed aan vorm, kleur en economische eigenschappen dan aan welriekendheid'; en 'We leven in een wereld die is ingesteld op horen en zien; de geur wordt verwaarloosd', aldus de Wageningse onderzoeker ir. P. v. d. Pol in de Volkskrant van 11-11-1989. Hij meldt ook dat bij de veredeling van bloemen de geur als kenmerk pas als 54e criterium meeteelt. Van de Pol heeft dan ook, zo vermeldt hetzelfde artikel, een 'Stichting Natuurlijke Plantengeuren' opgericht. Een mooi initiatief. Hopelijk kunnen we het in onze noordelijke provincies nog zonder stichting en met eigen aanwezige geuren doen! Of riekt dat teveel naar noordelijke zelfgenoegzaamheid?